

Borst-Eilers

ziekenfonds ziet, moet weten wat er met het geld gebeurt.

Minister **Borst-Eilers**: Ja, dat is ook het geval. Ik kreeg laatst van een van de zorgverzekeraars een brochure – de jaarverslagen heb ik nog niet – over de handel en wandel van dat verzekeringsbedrijf. Daarin zag ik de inkomsten en uitgaven van het ziekenfonds, de particuliere zorgverzekering en de aanvullende verzekeringen die door een aparte rechtspersoon moeten worden uitgeoefend. Ik zag globaal waaraan het collectieve deel was uitgegeven. Samen met het rapport van de CTU – dat is essentieel – vind ik dat voor mijn eigen informatie voldoende. Als de Kamer dat niet voldoende vindt, dan moet zij mij laten weten welke aanvullende eisen zij heeft.

Mevrouw **Hermann** (GroenLinks): Het is zaak dat alle zorgverzekeraars dat doen. Er zijn mij ook jaarverslagen bekend waarin men het bij elkaar heeft geveegd. De ziekenfondsen zijn onderlinge waarborgmaatschappijen. Het Burgerlijk Wetboek schrijft voor wat zij met de verschillende onderdelen moeten doen. Wat de minister aangeeft, moet slaan op alle ziekenfondsen.

Minister **Borst-Eilers**: Als ziekenfondsen alles op één hoop vegen, dan wijs ik erop dat ze als ziekenfonds niet meer hebben. De aanvullende verzekering moet door een ander rechtspersoon worden uitgeoefend. Het mag niet op één hoop worden geveegd. De particuliere verzekering die in het concern door weer een ander deel van het concern wordt aangeboden, is ook een aparte zaak. Ik neem dit echter serieus. Mevrouw Hermann merkt op dat in jaarverslagen van zorgverzekeraars dit soort zaken door elkaar loopt en dat behoort niet te gebeuren. Ik zeg toe dat ik bij de CTU nadere informatie hierover zal inwinnen. Verder ben ik het met mevrouw Hermann eens dat het prettig is als men voor de verslaglegging zoveel mogelijk hetzelfde model kiest. Als je eenmaal een dergelijk stuk kunt lezen, kun je ze allemaal lezen.

Mevrouw **Hermann** (GroenLinks): Dat zou een stap vooruit zijn. Verder hoor ik graag dat de minister toe zegt dat zij aanbevelingen doet voor een zoveel mogelijk zelfde model.

Wellicht kan zij ook deze fondsen aanbevelen, een voorlichtingsfolder te maken zodat op deze manier duidelijk wordt wat met het beschikbaar gestelde geld wordt gedaan.

Minister **Borst-Eilers**: Wij zijn het eens over de eis voor transparantie en het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten. Ik wil het college van toezicht en de Zorgverzekeraars Nederland vragen of inderdaad in sommige jaarverslagen alles op een hoop wordt gegooid, hoewel ik mij dit niet kan voorstellen omdat het om aparte bedrijven gaat binnen een concern. Verder zal ik verzoeken om de verslaglegging, en zeker het financiële deel, zoveel mogelijk te uniformeren. Afgesproken is dat in toekomstige financiële uitvoeringsverslagen volgens een vast stramien gewerkt wordt.

Mevrouw **Hermann** (GroenLinks): Binnenkort ontvangen wij de ideeën van het kabinet over de stelselherziening. Bij nieuwe modellen van verzekeringssystemen dient de transparantie voor de burger centraal te staan. Wil de minister dit element apart meenemen in haar standpunten over het stelsel van de toekomst?

Minister **Borst-Eilers**: Als een nieuw stelsel voor ziektekostenverzekeringen in Nederland wordt ingevoerd, is voorlichting aan burgers over o.a. de geldstromen daaraan onverbreekelijk verbonden.

Mevrouw **Hermann** (GroenLinks): Dit is niet helemaal een antwoord op mijn vraag. Ik vroeg of u in uw standpunt ten aanzien van het stelsel voor de toekomst die inzichtelijkheid wilt meenemen. Dit is van belang voor de gedachtebepaling van de burger over een nieuw stelsel.

Minister **Borst-Eilers**: Een onverbreekelijke eis bij een ziektekostenstelsel waartoe collectief een verplichte premie wordt geheven en waar de overheid bemoeienis mee heeft, is dat de publieke en private geldstroom volstrekt gescheiden zijn, hetgeen door iedereen te controleren valt.

Vragen van het lid Verburg aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, over **illegale arbeid in het Westland**.

□

Mevrouw **Verburg** (CDA): Voorzitter! Als paddestoelen in een natte herfst schieten ze uit de grond: uitzendbureaus die zich specialiseren in handel in arbeidskracht van illegalen tegen een behandeling en beloning die ver beneden algemeen menselijk peil ligt. Uit het televisieprogramma Zembla van afgelopen donderdag blijkt dat er alleen al in en rond Den Haag in drie jaar tijd zo'n 1000 tot 1500 uitzendbureaus zijn ontstaan of verder zijn ontwikkeld. In de praktijk werken ze als koppelbazen door illegalen werk aan te bieden. Ze kunnen werk aanbieden van illegalen zonder papieren, via illegalen met papieren van familie, via illegaal verblijvend naar zwart, naar legaal verblijvend of deels legaal verblijvend en deels wit of zwart werkend. Absoluut legaal werk aanbieden blijft in die branche moeilijk. Minister Vermeend zat in dit programma en hij reageerde geschrokken. Hij wist niet dat het er zoveel waren en hij reageert dan ook, zoals wij zo langzamerhand van hem gewend zijn, met "opgestroopte-mouwentaal". Meer inzet, meer mankracht, meer middelen.

Wel, de CDA-fractie is benieuwd wat de minister nu echt gaat uitvoeren. De vorige minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ook geconfronteerd met dit probleem, is niet verder gekomen dan lippendienst bewijzen. Het wordt nu tijd om in te grijpen. Het plan van aanpak dat de minister in het programma vermeldde en dat hij in december naar de Kamer stuurde, biedt nauwelijks aanknopingspunten om dit probleem op te lossen. En dit probleem moet worden opgelost in het belang van de werknemers die onmenselijk geëxploiteerd worden, in het belang van de werkgevers die van goede wille zijn, in het belang van uitzendbureaus die te goeder trouw opereren en om de arbeidsverhoudingen in die branche niet verder te verzieken. Daarom heb ik vijf vragen aan de minister.

De **voorzitter**: Dat zult u wel heel snel moeten doen, want u bent nu al over uw tijd heen.

Verburg

Mevrouw **Verburg** (CDA): Ik maak er drie van, voorzitter.

Welke acties tegen dit soort koppelbazerij mogen wij concreet op de kortst mogelijke termijn van de minister verwachten?

Hoeveel extra inzet zal hij hierbij plegen? Hoeveel extra mankracht maakt hij hiervoor vrij? Hoeveel extra geld mag dat kosten?

Kan hij aangeven wanneer hij deze vorm van illegale koppelbazerij via uitzendbureaus uit de wereld geholpen denkt te hebben?

□

Minister **Vermeend**: Mevrouw de voorzitter! Ik heb op 16 november en 13 december 2000 een brief aan de Kamer gestuurd over mijn voorname met betrekking tot de aanpak van illegale tewerkstelling van illegalen. Nu zegt mevrouw Verburg dat dit niet genoeg zou zijn. Ik heb die brief naar de Kamer gestuurd. Als dit niet genoeg zou zijn, had ik toch verwacht dat ik daarover met haar had mogen debatteren. Ik had de indruk, in alle oprechtheid, dat daarin een aanpak stond die succesvol zou kunnen zijn. In het kader daarvan zijn wij begonnen met de aanpak van uitzendbureaus. Er vinden gerichte acties plaats, in samenwerking met het GAK, om te inspecteren bij uitzendbureaus.

In de brief heb ik ook een zestal speerpunten aangegeven waarbij illegale tewerkstelling wordt aangepakt. Ik heb ook aangegeven dat daaraan een belangrijke bijdrage kan worden geleverd door onder andere de komst van de SIOD. Die zal ook de aanpak van zware vormen van illegale tewerkstelling bezien en acties verrichten.

Er is dus een aanpak en ik zou niet weten op welke wijze daaraan nog iets zou moeten worden toegevoegd. Wij zijn net begonnen. Binnenkort zal ik Kamer berichten over de resultaten die daarmee worden geboekt. Er zijn acties aangekondigd. Er is een extra inzet aangekondigd. Dat is ook uitvoerig beschreven in die brief. Kortom, mevrouw Verburg wordt op haar wenken bediend. Het staat al op schrift. In die uitzending heb ik niet meer gezegd dan dat ik al bezig ben met die acties. Ik heb ook gezegd dat de minister ook niet alles weet. De minister weet bijvoorbeeld niet hoeveel uitzendbureaus er in Den Haag zijn. Tegelijkertijd zijn naar aanleiding van de uitzending op de

dag zelf de drie betrokken uitzendbureaus bezocht door het Westland-interventieteam.

Mevrouw **Verburg** (CDA): Voorzitter! De minister gaat in de eerste plaats helemaal niet op mijn vragen in. Ik haal nog even het televisieprogramma terug waar hij in zat. Hij reageerde geschrokken en zei dat hij het ging aanpakken, want dit was niet te tolereren. Hij wist niet dat er naar schatting op dit moment ongeveer 1500 van die koppelbazenbureautjes zijn. Hij sprak over aanpakken, meer inzet, meer mankracht en meer extra middelen. Als ik de uitzending van afgelopen donderdag leg naast het plan van aanpak van november en december, dan past dit niet op de huidige problemen. Ik wil de minister toegeven dat de CDA-fractie wel geschrokken is van het hoge aantal en het groeiende aantal. Naar schatting is het aantal uitzendbureaus in vier jaar verdubbeld en met deze krappe arbeidsmarkt zal dat de komende tijd alleen maar erger worden. Wat mogen wij van deze minister verwachten aan extra inzet, extra mankracht en extra middelen om dit op te lossen?

De minister stelde in het programma ook dat de huidige wet voldoende mogelijkheden geeft om het probleem op te lossen. Waar doelt hij dan op? Waarom moet het dan zo lang duren voordat hij het aanpakt? De vorige minister heeft ook al gezegd dat hij er iets aan zou doen. Toch moeten wij vaststellen dat het probleem op dit moment volstrekt uit de hand loopt.

Minister **Vermeend**: Voorzitter! Ik verwijs weer naar mijn brief van 16 november 2000. Ik ben niet naar aanleiding van die uitzending begonnen met acties. Neen, de brief van 16 november geeft aan wat de aanpak is. In de brief van 13 december 2000 wordt dat geconcretiseerd met een zestal speerpunten. Ik heb laten uittikken wat ik in de uitzending heb gezegd, want ik wist dat u dat zou vragen. Ik heb gezegd dat ik al bezig ben met een plan van aanpak en met een aantal acties, onder andere gericht op de uitzendbranche. Lopende de procedure rondom mijn brief van 13 december 2000 en die uitzending vonden er al acties plaats, die ik heb aangekondigd in mijn plan van

aanpak. Kortom, het staat op de rails. Wij zijn bezig met die aanpak.

Mevrouw **Verburg** (CDA): Hoe moet ik het dan duiden dat de minister zegt dat hij extra mankracht en extra middelen gaat inzetten? Dat heeft hij gezegd toen hij werd geconfronteerd met het schrikbarend hoge aantal van 1500 koppelbazen. Wanneer denkt de minister dit probleem echt te hebben opgelost?

Minister **Vermeend**: Voorzitter! Een oplossing ligt op dit moment niet voor de hand. Het is een omvangrijk probleem. Wij kunnen de aanpak intensiveren. Ik heb hier het verslag van de uitzending. Ik heb letterlijk gezegd: het heeft mij wel verontrust, maar ik heb al een plan van aanpak naar de Tweede Kamer gestuurd. Ik heb al uitdrukkelijk verwezen naar het gevoerde beleid. Ik heb niet gezegd dat naar aanleiding van die uitzending extra beleid wordt gevoerd. Ik heb uitdrukkelijk verwezen naar mijn plan van aanpak met alle acties die lopen en die in voorbereiding zijn.

Mevrouw **Verburg** (CDA): Voorzitter! Een minister die verontrust is en die schrikt van de aantallen – de CDA-fractie is ook geschrokken van die aantallen – kan niet zeggen dat hij gewoon doorgaat met zijn plan van aanpak, zeker niet als hij in die uitzending zegt dat hij er werk van zal maken. Wat mogen wij nu concreet van deze minister verwachten? Hoe zorgt hij ervoor dat de arbeidsverhoudingen in die branche niet verder verziekt worden? Dat is aan de orde.

Minister **Vermeend**: U mag van deze minister concreet verwachten wat hij de Kamer heeft medegedeeld in zijn brieven van 16 november en 13 december 2000, waarin een plan van aanpak staat. Er staat letterlijk dat er sprake is van een aanzienlijke stijging ten opzichte van het vorige onderzoek uit 1994. Dat heb ik nota bene al gemeld aan de Kamer. Ik heb zelf aangegeven dat er sprake is van een aanzienlijke stijging en dat ik om die reden vind dat de aanpak moet worden geïntensiveerd. Vanaf die brief en ook daarvoor zijn wij al bezig met de intensivering van die aanpak. Wat wilt u nog meer?

Mevrouw **Verburg** (CDA): Ik heb dat plan van aanpak gelezen: verdubbe-

Vermeend

ling van de illegale arbeid en mondjesmaat uitbreiding van de menskracht voor handhaving van de regelgeving en controle. Ik moet vaststellen dat deze uitzending bij de minister niks extra's in werking heeft gezet. Hij zegt: wij gaan doen wat wij hebben gezegd; hoezeer ik ook ben geschrokken en hoe hard ik ook heb geroepen dat er extra menskracht en middelen worden ingezet, het zal in de praktijk geen extra inzet betekenen. Dat is de enige conclusie die ik dan kan trekken.

Minister **Vermeend**: Dan trekt mevrouw Verburg de verkeerde conclusie. In mijn brief staat nota bene een opsomming van de extra inzet. Er staat bijvoorbeeld als tweede speerpunt dat zowel in 2000 als in 2001 de landelijke branchegerichte handhavingsprojecten worden uitgevoerd. Er staat ook dat uitzendbureaus onder de loep worden genomen. Kortom, ik heb naar aanleiding van die uitzending gezegd wat het plan van aanpak was.

Mevrouw **Verburg** (CDA): Voorzitter! Ik heb nog een vraag aan de minister. In 1999 waren naar schatting 600 illegale koppelbazen actief in en rond Den Haag. Op dit moment zijn het er naar schatting 1500. Wanneer denkt de minister dat hij langs zijn aanpak tenminste weer terug is bij die 600?

Minister **Vermeend**: Voorzitter! Er valt op dit moment geen inschatting te maken. Op het moment dat gericht en selectief wordt gecontroleerd, gaat er ook een preventieve werking van uit. Kortom, het beleid is erop gericht om duidelijk te maken dat wij het niet accepteren.

Mevrouw **Verburg** (CDA): De minister kan toch wel een inschatting maken? Hij kan hier toch wel zeggen dat in een tijd van twee jaar de zaak moet zijn teruggebracht naar het niveau van 1999 en dat ervoor wordt gezorgd dat die bureautjes helemaal niet meer uit de voeten kunnen?

Minister **Vermeend**: Ik noem geen termijn van twee jaar. Het moet zo snel mogelijk. Waarom zou je twee jaar moeten wachten? De acties zijn erop gericht om zo snel mogelijk succes te boeken. Daar hoef je geen twee jaar op te wachten.

Mevrouw **Verburg** (CDA): Dus het is binnen twee jaar?

Minister **Vermeend**: Dat zeg ik niet. Ik wil het zo snel mogelijk, maar ik ben natuurlijk ook afhankelijk van het opsporingsapparaat, het openbaar ministerie, de rechterlijke macht en de straffen die worden uitgedeeld. Kortom, ik ben afhankelijk van de inzet van personeel. Als het aan mij ligt, gebeurt het evenwel zo snel mogelijk. Daar behoeft u geen twee jaar op te wachten.

De heer **Kamp** (VVD): Voorzitter! Vindt de minister dat hij voldoende bevoegdheden heeft? Vindt hij dat er voldoende prioriteit aan dit probleem wordt gegeven? Vindt hij dat hij er voldoende geld voor heeft? En vindt hij dat er voldoende menskracht voor wordt ingezet? Als hij dat vindt, vind ik dat hij ons moet kunnen zeggen wanneer hij er met al die middelen die hij heeft, voor gezorgd zal hebben dat dit probleem weer beheersbaar is. Hij zal dus toch een datum moeten noemen.

Minister **Vermeend**: Voorzitter! Ik laat mij niet verleiden tot het noemen van een datum, want ik weet precies wat er dan gebeurt. Op het moment dat ik die datum niet haal, gaat de heer Kamp daar meteen over bellen. Hij weet net zo goed als ik dat ik geen datum kan noemen. Dit is dus vragen naar de bekende weg. Ik heb gezegd dat wij nu met extra inzet bezig zijn. Als mijn mensen mij hierover rapporteren, zal blijken of die inzet in de praktijk voldoende is. Het kan best zijn dat men mij rapporteert dat men te weinig mensen heeft. Als dat zo is, zal ik daarvoor langs de in het kabinet gebruikelijke procedures een claim indienen.

De heer **Kamp** (VVD): Laten wij dan zelf een datum noemen! Als de minister voldoende bevoegdheden, voldoende geld en voldoende mensen heeft, dan moet hij volgens de VVD-fractie nog dit jaar een einde aan deze wantoestand maken. Dat is hij gewoon verplicht aan al die bedrijven die zich netjes aan de regels houden en die nu weggeconcentreerd worden door deze illegale bedrijven.

Minister **Vermeend**: Voorzitter! Ik vind dat heel dapper gesproken. Deze minister heeft zijn inzet kenbaar

gemaakt. Mocht blijken dat ik extra mensen nodig heb, dan zal ik die zeker inzetten. Ik heb al aangegeven dat er acties zijn gevoerd bij uitzendbureaus. Mocht blijken dat aanvullende bestrijding noodzaak is, dan zal ik de Kamer daarover berichten.

De heer **Harrewijn** (GroenLinks): Voorzitter! Kan het toenemen van de illegaliteit mede verklaard worden uit de krapte op de arbeidsmarkt? Lukt het trouwens om voldoende legale alternatieven te bieden? Ik doel dan op de arbeidsreserve in Nederland, dus werklozen en arbeidsongeschikten, maar ook op mensen uit toetredende EU-landen. Wat het laatste betreft, herinner ik eraan dat al bij de algemene beschouwingen is beloofd dat er een nota inzake arbeidsmigratie zou komen, waarin onder andere het werken door Polen in dit soort sectoren besproken zou worden. Wanneer kunnen wij die nota verwachten?

Minister **Vermeend**: Voorzitter! Er zijn verschillende factoren die een rol spelen bij de opbloei van deze illegaliteit. De krapte op de arbeidsmarkt is een van die factoren, maar die moet niet overdreven worden. In de praktijk blijkt er namelijk veel meer aan de hand te zijn. Op het moment dat men tegen de lamp loopt, blijkt bijvoorbeeld dat er geen belastingen en premies worden betaald. Bovendien laten de arbeidsomstandigheden vaak te wensen over. Daar komt nog bij dat men de illegale werknemers zwaar onderbetaalt. Kortom, er blijkt sprake te zijn van een veelheid aan overtredingen. Ik heb de Kamer echter ook al gemeld dat er nog talloze mensen op zoek zijn naar werk. Het verdient natuurlijk de voorkeur om de krapte op de arbeidsmarkt vooral op te lossen door specifieke maatregelen om mensen naar de arbeidsmarkt te begeleiden. Ik heb al eerder uiteengezet hoe dat beleid er uitziet.

Wat de arbeidsmigratie betreft, heb ik aangegeven dat dit kabinet er in de eerste plaats voor wil zorgen dat mensen die nu in een uitkerings-situatie zitten, maar die wel kunnen werken, zo snel mogelijk naar een baan begeleid worden. Dat is onze prioriteit. Waar het gaat om het uit het buitenland halen van mensen, voeren wij een buitengewoon terughoudend beleid.

Vermeend

De heer **Harrewijn** (GroenLinks):
Maar die nota krijgen wij toch wel?

Minister **Vermeend**: Voorzitter! Daar ga ik niet alleen over, want het is een interdepartementale aangelegenheid. Ik zal laten nagaan hoe het met die nota staat.

Mevrouw **Schimmel** (D66):
Voorzitter! De minister heeft gezegd dat naar aanleiding van de uitzending van Zembla in ieder geval de drie uitzendbureaus die daarin getoond werden, een bezoekje hebben gehad van het Westland-interventieteam. Hoeveel van die uitzendbureaus zijn er bezocht sinds de aankondiging van de intensievere controle in november?

Minister **Vermeend**: Voorzitter! Dat is niet sinds november het geval, maar sinds 13 december 2000. In mijn brief van die datum heb ik een zevental punten geschetst voor de aanpak van de illegale tewerkstelling. In dat kader zijn er door de Arbeidsinspectie en het GAK inspecties uitgevoerd bij uitzendbureaus, waarvan de verwachting bestond dat zij zich niet aan de wettelijke voorschriften houden.

Mevrouw **Schimmel** (D66): Om hoeveel uitzendbureaus ging het? U noemde er zojuist drie, dit naar aanleiding van de uitzending van Zembla. Dat was een snelle actie.

Minister **Vermeend**: Ik weet niet hoeveel uitzendbureaus inmiddels zijn bezocht. Ik kan het echter wel laten uitzoeken en dan ook laten bekijken wat het plan van aanpak op dat punt is. Ik heb deze drie bureaus genoemd, omdat het Westland-interventieteam deze uitzendbureaus voorafgaand aan de uitzending heeft bezocht. Dat hebben zij gedaan om te voorkomen dat eventueel bewijsmateriaal zou kunnen worden vernietigd.

Mevrouw **Schimmel** (D66): Ik zou het prettig vinden als de minister, als hij het heeft laten uitzoeken, ons laat weten wat daaruit is gekomen.

Minister **Vermeend**: Op het moment dat ik informatie heb, zal ik de Kamer die doen toekomen.

Mevrouw **Bussemaker** (PvdA):
Voorzitter! Mijn fractie heeft over dit onderwerp al in 1999 een aantal

keren schriftelijke vragen gesteld. In antwoord op die vragen heeft de minister toen steeds geantwoord dat het Westland-interventieteam geïntensiveerd zou worden. Dat is ook nu weer zijn reactie. In 1999 hebben wij echter een suggestie gedaan, namelijk om gebruik te maken van het artikel in de Wet intermediaire arbeidskrachten, en tot herinvoering van het vergunningstelsel voor die uitzendbureaus over te gaan. Vindt de minister niet dat het zo langzamerhand tijd wordt om zo'n meer structurele oplossing te overwegen?

In aanvulling op de vragen van de heer Harrewijn wil ik vragen of de minister denkt dat er nog een SER-advies komt over arbeidsmobiliteit. Ik neem aan dat er dan ook een kabinetsstandpunt komt. Wanneer kunnen wij dat verwachten?

Minister **Vermeend**: In die uitzending is ook de vraag gesteld of het niet zinvol zou zijn om de wet op dat punt te wijzigen. Ik heb die vraag intern ook aan deskundigen gesteld. Het antwoord dat ik heb gekregen, is dat het gezien de mogelijkheden die wij thans hebben, niet noodzakelijk zou zijn om de wet op dat punt te wijzigen. Niettemin kan op het moment dat die acties voortgaan, blijken dat dat wellicht moet worden heroverwogen. Maar zover ben ik nu nog niet. Ik ben best bereid om nog eens te bezien of, afhankelijk van de uitkomsten van de verschillende onderzoeken en de ervaringen die nu worden opgedaan met deze acties, het wenselijk, nuttig en noodzakelijk is om op dat punt de huidige regelgeving aan te scherpen.

Mevrouw **Bussemaker** (PvdA): Dat is ongeveer het antwoord dat ik twee jaar geleden ook op mijn schriftelijke vragen kreeg. Hoe hoog moet de nood stijgen voordat de minister bereid is om opnieuw naar de wet te kijken?

Minister **Vermeend**: Ik ben, als het werkt, tot alles bereid. Als het zou werken zou ik Kamer onmiddellijk een voorstel doen. Vooralsnog zeggen de deskundigen op dat terrein echter dat de huidige wet- en regelgeving voldoende mogelijkheden biedt en dat het op zich weinig toevoegt aan de mogelijkheden om effectief op te treden. Als ik te horen had gekregen dat dat wel het geval

zou zijn, had ik niet geschroomd om onmiddellijk met wetgeving te komen. Mocht in de praktijk blijken dat men met het huidige instrumentarium onvoldoende effectief op kan treden, ben ik gaarne bereid de wet zo snel mogelijk op dat punt bij te stellen. Er mag overigens geen enkel misverstand over bestaan dat het wat mij betreft morgen al is afgelopen. Je zit echter met de inzet van personeel en met de regelgeving. In de praktijk is er een samenwerking tussen mijn mensen, de mensen van de belastingdienst, het openbaar ministerie en uiteindelijk de gerechtelijke procedures. Dat vraagt tijd. De effecten van deze aanpak kun je dan ook niet onmiddellijk zien. Daar zullen pas op de langere termijn de vruchten van worden geplukt.

Ik heb al gezegd dat ik na zal laten gaan wat de stand van zaken is op dit punt. Ik dat kader kan dan bezien worden of een SER-advies noodzakelijk is.

De heer **De Wit** (SP): Voorzitter! Nog niet zo lang geleden heeft de minister van LNV in een vergadering in deze Kamer gezegd dat hij met de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zou gaan praten over een versoepeling van de Wet arbeid vreemdelingen. De Kamer sprak toen over het bekende verschijnsel van de Poolse arbeiders die hier komen werken in onder andere de tuinbouw. Mijn vraag aan deze minister is of de minister van LNV met hem heeft gesproken en wat hij vindt van het idee van de minister van LNV om de Wet arbeid vreemdelingen te versoepelen.

Minister **Vermeend**: De collega van LNV heeft mij tijdens de vergadering van de ministerraad gevraagd om daarover een gesprek te voeren. Dat gesprek heeft nog niet plaatsgevonden, dus ik kan u over de uitkomst daarvan niet berichten.

De heer **De Wit** (SP): Heb ik goed begrepen dat u het standpunt handhaaft dat de Wet arbeid vreemdelingen niet moet worden gewijzigd, omdat er in Nederland al zoveel mensen zijn die geen werk hebben? Ik noem de arbeidsongeschikten, mensen die werkloos zijn, mensen in de bijstand. Moeten wij het huidige systeem handhaven?

Vermeend

Minister **Vermeend**: De heer De Wit heeft goed naar mij geluisterd.

Mevrouw **Van Ardenne-van der Hoeven** (CDA): Wat vindt de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van de suggestie van zijn collega, de minister van LNV, om werknemers uit de toetredende landen tot de Europese Unie – zoals Polen – via een versoepelde regeling toe te laten tot de arbeidsmarkt?

De **voorzitter**: Daar heeft de heer De Wit net naar gevraagd.

Mevrouw **Van Ardenne-van der Hoeven** (CDA): Het gaat mij dan specifiek om seizoensarbeid. Ik heb nog niet van de minister gehoord wat zijn standpunt terzake is.

De **voorzitter**: Dat heeft de minister net uitgelegd.

Minister **Vermeend**: Ik heb de heer De Wit zojuist geantwoord dat ik niet voornemens ben op dit moment de wet te wijzigen.

Mevrouw **Van Ardenne-van der Hoeven** (CDA): Waarom heeft de minister dit voornemen niet, terwijl zijn collega dit toch een heel zinnige suggestie vindt? Althans, ik mag aannemen dat het een zinnige suggestie is.

Minister **Vermeend**: De collega van LNV heeft mij gevraagd dit in overleg met hem nader te bezien. Ik heb al eerder kenbaar gemaakt aan deze Kamer dat er in Nederland een groot aantal mensen op zoek is naar werk en dat het de inzet van het kabinet is om de mensen die nu nog zoeken naar werk eerst aan de slag te helpen. Daar past niet bij dat je mensen uit het buitenland gaat halen.

Vragen van het lid Van Bommel aan de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, over **haar uitspraken over de scholen voor voortgezet onderwijs die één dag actie voeren**.

De heer **Van Bommel** (SP):
Mevrouw de voorzitter! De afgelopen jaren is het onderwijs getraakteerd op grote onderwijsvernieuwingen, met name in het voortgezet onderwijs. De

basisvorming is ingevoerd en de tweede fase in het voortgezet onderwijs met daaraan gekoppeld het studiehuis. Ik noem ook de samenvoeging van beroepsonderwijs en MAVO die op dit moment gestalte krijgt. Een algemene klacht bij die onderwijsvernieuwingen uit het onderwijsveld is dat zij te snel worden ingevoerd – overhaast – en dat er te weinig geld beschikbaar is om die invoering verantwoord te maken. De gevolgen daarvan zijn zichtbaar. De werkdruk is onaanvaardbaar hoog geworden. Het ziekteverzuim is verder toegenomen en het vak is onaantrekkelijker gemaakt dan ooit. De problemen zijn dan ook groter dan ooit. Het vertrouwen van het onderwijsveld in de politiek dat er uit die hoek nog oplossingen komen, is tot een nulpunt gedaald. Men leest in de krant over miljardenmeevallers enerzijds, maar dat er anderzijds nauwelijks extra geld is voor onderwijs. Integendeel, de staatssecretaris verwijst het onderwijs naar het bedrijfsleven voor sponsoring en naar de ouders voor ouderbijdragen.

Daar ligt natuurlijk niet de oplossing. Scholen gaan nu de problemen dan ook maar zelf oplossen. Minder lestijd mag niet, maar er is geen extra geld van de regering. Dan neemt men nu zelf de tijd om de invoering van de vernieuwingen voor te bereiden. De schoolleiders sturen leerlingen naar huis om studiedagen te beleggen om die invoering verantwoord uit te kunnen voeren. Gisteren werden leerlingen voor het eerst naar huis gestuurd en vandaag gebeurt het opnieuw en mogelijk later deze maand en later in het jaar nog een keer. De staatssecretaris heeft laten weten dat zij dat geen goed idee vindt en daarmee heeft zij het probleem weer op het bordje van de scholen gelegd. De vraag is dan ook aan de orde wat de staatssecretaris wel wil.

Dat leidt tot de volgende vragen. Waarom heeft deze staatssecretaris geen begrip voor de problemen waar scholen mee kampen? Scholen hebben ofwel extra tijd nodig om tot een verantwoorde invoering te komen ofwel extra geld. De onderwijsinspectie heeft geadviseerd scholen meer tijd te geven door de lestijd terug te brengen van 32 uur naar 30 uur. De staatssecretaris en de Kamer – ook de SP-fractie – waren daar faliekant tegen. Maar

extra tijd is wel nodig. Waar moeten de leerkrachten die extra tijd vandaan halen? De schoolleiders hebben een rekensom gemaakt waaruit blijkt dat de extra tijd die nodig is om tot een verantwoorde invoering te komen in totaal 215 mln. zou kosten. Onderschrijft de staatssecretaris die rekensom? Het gaat om een relatief gering bedrag. Is zij bereid om op korte termijn te zoeken naar dat bedrag?

Staatssecretaris **Adelmund**:
Voorzitter! Wij hebben op veel andere momenten van gedachten gewisseld over deze vragen. In het onderwijs zijn omvangrijke vernieuwingen aan de orde. De algemene klacht van overladenheid, versnippering en druk in die zin dat er te weinig geld is, wordt door mij ruim onderschreven. Dat wordt ook zichtbaar door mijn inspanningen samen met de heer Hermans om via de commissie-Van Rijn en een meerjareninvesteringsprogramma de urgente zaken in het onderwijs aan de Kamer voor te leggen, om vervolgens een besluit te nemen over extra investeringen. Ik kan mij niet voorstellen dat men van mij heeft gehoord dat ik geen begrip heb voor de acties. Sterker nog, wij hebben zeer uitgebreid in de Kamer van gedachten gewisseld over de basisvorming. Ik heb daarbij gezegd dat de scholen ruimte moeten krijgen voor onderwijsontwikkeling, omdat de kwaliteit van de basisvorming verbeterd moet worden. Ik heb voorstellen voor de korte termijn gedaan. Voor de langere termijn heb ik een adviesaanvraag aan de Onderwijsraad gestuurd.

Ik neem de problemen van scholen zeer serieus, maar ik heb alleen niet voor het door de inspectie aangereikte instrument gekozen om er twee lessen af te halen. De Kamer was het daarmee eens. Ik vraag om ruimte voor schoolontwikkeling, maar niet door er twee lessen af te halen. Er zal uitgebreid gedebatteerd moeten worden over de ruimte voor onderwijsontwikkeling en de financiën die beschikbaar moeten worden gesteld.

De Onderwijsinspectie heeft zich hiermee beziggehouden in een periode waarin er geen zicht was op extra investeringen. Een jaar later schrijft de inspecteur-generaal in het onderwijsverslag dat het onderwijs